

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра педагогічної та вікової психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки
проф. Вірна Ж. П. _____
Протокол № 6 від 13 лютого 2019 р.

ПСИХОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра
галузі знань 01 Освіта
спеціальності 014 середня освіта

освітньої програми Фізичне виховання

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни «Психологія» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 014 середня освіта, за освітньою програмою Фізичне виховання.

Розробник: Коць М. О., доцент, кандидат психологічних наук, доцент.

Рецензент: Мельник А. П., доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології

протокол № 7 від 29 січня 2019 р.

Завідувач кафедри:

Гошовський Я. О.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології

протокол № 7 від 29 січня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету

Іванашко О. Є.

Програма навчальної дисципліни схвалена Вченою радою факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Протокол № 6 від 13 лютого 2019 р.

© Коць М. О., 2019 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ I. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань 01 Освіта Спеціальність 014 середня освіта Освітня програма; Фізичне виховання.	Нормативна Рік навчання <u> 1 </u> Семестр <u> 1 </u> -ий <u> </u>
Кількість годин/кредитів - 3		Лекції <u> 4 </u> год. Практичні (семінарські) <u> 6 </u> год. Лабораторні <u> 0 </u> год. Індивідуальні <u> 0 </u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота <u> 69 </u> год.
		Консультації <u> 11 </u> год. Форма контролю -

РОЗДІЛ II

ВІКОВА, ПЕДАГОГІЧНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань 01 Освіта Спеціальність 014 середня освіта Освітня програма фізичне виховання Освітній ступінь Бакалавр	Нормативна Рік навчання <u> 1 </u> Семестр <u> 2 </u> -ий <u> </u>
Кількість годин/кредитів - 3		Лекції <u> 4 </u> год. Практичні (семінарські) <u> 6 </u> год. Лабораторні <u> 0 </u> год. Індивідуальні <u> 0 </u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота <u> 69 </u> год.
		Консультації <u> 11 </u> год. Форма контролю: <u>екзамен</u>

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Метою навчальної дисципліни «Основи психології» є засвоєння особливостей функціонування психіки та поведінки людини.

Основними завданнями дисципліни «Основи психології» є теоретична та практична підготовка студентів з питань:

- предмету психології як закономірностей розвитку і виявлення психічних явищ у житті та їх механізмів;
- розвитку психіки;
- виникнення та історичного розвитку людської свідомості;
- становлення наукового розуміння психічних явищ;
- сутності особистості, її рушійних сил розвитку та ідейної спрямованості;
- психології пізнавальної діяльності особистості;
- емоційно-вольової сторони діяльності особистості;
- індивідуально-психологічних особливостей особистості.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

Знати:

- предмет і завдання психології;
- сутність і специфіку психічного відображення дійсності;
- рівні розвитку і форми прояву психіки;
- зміст, психологічні механізми і умови становлення розвитку свідомості та самосвідомості людини;
- зміст, основні характеристики та умови розвитку когнітивної, регулятивної афективної сфери особистості;
- індивідуально-типологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності) та можливості впливу на їхній розвиток;
- зміст, структуру, види діяльності та поведінки як психологічних феноменів;
- організовувати дослідження психічних явищ відповідно до методологічних принципів психології;
- застосовувати адекватні методи дослідження психіки;
- проводити науково обґрунтований аналіз психологічних фактів;
- пояснювати психологічний зміст та механізми становлення розвитку різних форм прояву психіки (психічних процесів, станів і властивостей особистості, свідомих і неусвідомлюваних психічних явищ);
- аналізувати психологічний зміст, структуру, психологічні механізми і умови розвитку особистості та окремих її складових;
- застосовувати набуті знання для аналізу психологічної сутності різних проявів поведінки і діяльності особистості.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни складається з двох розділів: 1. Основи психології. 2. Вікова, педагогічна та спеціальна психологія.

Розділ 1. «Основи психології» складається з двох змістових модулів:

1. Особистість у соціальному оточенні. 2. Пізнавальна діяльність особистості.

(заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Кількість годин					
		у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Консульт.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Особистість у соціальному оточенні							
Тема 1. Предмет психології: структура, завдання, методи	10	1	1		1	7	
Тема 2. Розвиток психіки і свідомості	10		2		1	7	
Тема 3. Психологія особистості	9	1			1	7	
Тема 4. Психологія спілкування	8				1	7	
Тема 5. Психологічні основи діяльності людини	8		1		1	6	
Разом за змістовим модулем 1	45	2	4		5	34	
Змістовий модуль 2. Пізнавальна діяльність особистості							
Тема 6. Відчуття, та сприймання	9				2	7	-
Тема 7. Психологічний аналіз пам'яті	8				1	7	-
Тема 8. Мислення та уява	8				1	7	-
Тема 9. Увага та емоційно-вольові процеси	10	1	1		1	7	-
Тема 10. Індивідуально-типологічні особливості людини	10	1	1		1	7	
Разом за змістовим модулем 2	45	2	2		6	35	
Усього годин	90	4	6	-	11	69	-

(заочна форма навчання)

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Психологія як наука і практика.	4
2	Психологія та її місце в системі наук про людину.	3
3	Психіка людини як предмет наукового вивчення.	4
4	Співвідношення психічних і фізіологічних процесів та явищ.	4
5	Загальні властивості відчуттів.	4
6	Теорії мислення	3
7	Уява і творчість	4
8	Спосіб життя та його вплив на особистість.	4
9	Особистість у практичній психології.	3
10	Індивідуально-типологічні особливості людини	4
11	Психофізіологічні властивості особистості.	4
12	Спілкування в соціальній психології.	4
13	Психологічні способи впливу в процесі спілкування.	4
14	Психологічні характеристики малих груп.	4
15	Нормативна поведінка в групі.	4
16	Конфліктні ситуації та шляхи їх розв'язання.	4
17	Психологічний феномен керівництва.	4
18	Увага та емоційно-вольові процеси	4
	Разом	69

5. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання передбачає ґрунтовне опрацювання теоретичного матеріалу, першоджерел та додаткової літератури з теми, яка обирається студентом.

Індивідуальні завдання студенти виконують на основі знань, умінь та навичок, здобутих під час лекцій, практичних занять та самостійної роботи, що охоплює зміст навчального курсу.

Враховуючи специфіку цього курсу, кожен студент має виконати такі індивідуальні завдання:

1. Скласти глосарій понять і термінів з курсу.
2. Підібрати методики для проведення досліджень.
3. Підготувати доповідь, реферат (10-15 друкованих сторінок).

Орієнтовна схема реферативного повідомлення:

1. Загальна характеристика досліджуваної проблеми.

2. Аналіз історії проблеми та ступінь її розробленості.
3. Основні питання, яким приділяють увагу дослідники.
4. Висновки та оцінка студентом досліджуваної проблеми за власними критеріями.
5. Список використаних джерел.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Модуль I передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного матеріалу, виконання практичних робіт безпосередньо на заняттях. Загальна кількість тем цього модуля становить 4. Кожна з тем оцінюється від 0 до 2 балів.

Модуль II передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного матеріалу, виконання практичних робіт безпосередньо на заняттях. Загальна кількість тем цього модуля становить 4. Кожна з тем оцінюється від 0 до 3 балів. Передбачає виконання модульної контрольної роботи, яка оцінюється у 30 балів. Загальна кількість балів за виконання усіх робіт складає 50.

Загальна оцінка за курс складається як сума оцінок за поточне тестування (аудиторні заняття); контрольні роботи наприкінці кожного змістового модуля; самостійна робота впродовж семестру.

(денна форма навчання)

Поточний контроль (мах = 40 балів)								Модульний контроль (мах = 60балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1				Модуль 2				Модуль 2			
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				ІНДЗ	МКР 1		МКР 2
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	-	30	-	50
2	2	2	2	3	3	3	3				

(заочна форма навчання)

Поточний контроль (мах = 40 балів)						Модульний контроль (мах = 60балів)		Загальна кількість балів			
Модуль 1			Модуль 2			Модуль 2					
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			ІНДЗ	МКР 1		МКР 2		
Т1			Т2			Т3		-	30	-	50
15			15			20					

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна психологія: підручник / За заг. ред. Максименка С. Д. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 704 с.
2. Загальна психологія: підручник / Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. та ін. – К. : Либідь, 2005. – 464 с.
3. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: навч. посібник / Кириленко Т. С. – К. : Либідь, 2007. – 256 с.

4. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посібник / Максименко С. Д. – К. : Центр навч. літератури, 2004. – 272 с.
5. Основи психології: навч. посібник / Веракіс А. І., Завалевський Ю. І., Левківський К. М. – Х. – К., 2005. – 416 с.
6. Основи психології: підручник / За заг. ред. Киричука О. В., Роменця В. А. – К. : Либідь, 2002. – 632 с.
7. Русинка І. І. Психологія: навч. посібник / Русинка І. І. – К. : Знання, 2007. – 367 с.
8. Скрипченко О. В. Загальна психологія: підручник / Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. – К. : Либідь, 2005. – 464 с.
9. Цимбалюк І. М. Психологія / Цимбалюк І. М. – К. : Професіонал, 2004. – 214 с.

Інтернет-ресурси з психології

www.psi.webzone.ru – психологічний словник

www.elib.org.ua – цифрова бібліотека України

www.psylib.kiev.ua – психологічна бібліотека Київського фонду сприяння розвитку психологічної культури

www.ncuxo.org.ua – електронна енциклопедія психології

www.osvita.org.ua – освітній сайт

<http://chitalka.info> – студентська електронна бібліотека

<http://uk.wikipedia.org> – Вікіпедія: вільна електронна енциклопедія (українська)

www.lib.com.ua - електронна бібліотека

www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. Вернадського

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ II

ВІКОВА, ПЕДАГОГІЧНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Складається з двох змістовних модулів:

- Загальні питання вікової та педагогічної психології.
- Теоретичні основи спеціальної психології.

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна передбачає ознайомлення студентів з віковою мінливістю психіки людини упродовж онтогенезу (філо-, історіо-, соціогенезу), що допоможе їм глибше зрозуміти принципи, механізми, закономірності й особливості формування, екзистенції та розвитку людської особистості як біосоціального феномена. Розуміти механізми і закономірності навчального і виховного впливу на особистість.

Основні завдання курсу полягають у тому, щоб навчити студентів оволодіти такими базовими поняттями вікової психології, як вікова мінливість, онто- й філогенез, соціальна ситуація розвитку, провідний вид діяльності, психічні новоутворення вікового періоду, сенситивні періоди, нормативні вікові кризи, зони актуального й перспективного розвитку, а також основними віковими особливостями людини (психофізичними, когнітивними, сенсорно-перцептивними, емоційно-вольовими, конотативними та ін.) на кожному етапі її онтогенетичного становлення. Особливості, організації навчально-виховного процесу, місце і роль вчителя у ньому; узагальнити знання про дітей з особливими потребами й розкрити основні підходи до їх корекції та реабілітації.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- теоретичні підходи до онтогенезу психіки людини;
- основні закономірності вікових змін психіки людини;
- психологічні особливості новонароджених, немовлят, дітей, підлітків, юнацтва, дорослих та людей літнього віку;
- суть вікових криз особистості та шляхи їхнього подолання;
- центральні психологічні новоутворення кожного вікового періоду;
- специфіку діагностичної та корекційної роботи з особами різного віку;
- працювати з науковою та навчально-методичною літературою;
- вступати у наукові дискусії щодо вікової мінливості психіки людини та специфіки перебігу її онто - й соціогенезу;
- розрізняти вікові та індивідуальні особливості психіки;
- надавати практичні рекомендації щодо подолання вікових криз особистості з урахуванням вікових відмінностей психіки;
- добирати психологічні методи та методики дослідження, враховуючи вік досліджуваного.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
Лек.		Практ. (Семін.)	Лаб.	Консульт.	Сам. роб.	Контр. роб.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Загальні питання вікової психології							
Тема 1. Вікова психологія як практична галузь	8	1			1	6	
Тема 2. Вікова періодизація життєвого шляху людини	8	1			1	6	
Тема 3. Онтогенез психіки людини: основні поняття	8		1		1	6	

Тема 4. Психологія дитинства	8		1		1	6	
Тема 5. Психологія дорослішання	8		1		1	6	
Тема 6. Психологія дорослості	8		1		1	6	
Разом за змістовим Модулем 1	48	2	4		6	36	
Змістовий модуль 2. Загальні питання педагогічної та спеціальної психології							
Тема 7. Теоретичні основи навчання і виховання	12	1	1		1	9	
Тема 8. Педагогічна діяльність: характеристика, зміст	9				1	8	
Тема 9. Теоретичні основи спеціальної психології	9				1	8	
Тема 10. Психологічні особливості навчання і виховання дітей з дефіцитарним психічним розвитком	12	1	1		2	8	
Разом за змістовим модулем 2	42	2	2		5	33	
Усього годин	90	4	6		11	69	

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кільк. годин
1	Проблеми психічного розвитку і становлення особистості	5
2	Психічний і особистісний розвиток дитини до вступу в школу	5
3	Психічний і особистісний розвиток молодшого школяра	4
4	Проблема підліткового віку у життєвому циклі людини	4
5	Психологічний та особистісний розвиток старшокласника	5
6	Основні ознаки періоду зрілості	5
7	Особистість вчителя в системі освіти і виховання	5

8	Психологічна характеристика методів педагогічного впливу	5
9	Проблема реалізації диференційованого підходу в навчанні	5
10	Педагогічна діяльність як творчий процес. Особливості педагогічної творчості	5
11	Загальна характеристика розладів психофізичного розвитку та їх причини	6
12	Особливості розвитку, навчання при порушеннях слуху та зору	5
13	Особливості навчання особистості при порушенні інтелекту, ЗПР	5
14	Особливості навчання дітей при вадах мовлення	5
	Разом	69

○ ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

- Індивідуальне науково-дослідне завдання передбачає ґрунтовне опрацювання теоретичного матеріалу, першоджерел та додаткової літератури з теми, яка обирається студентом.
- Індивідуальні завдання студенти виконують на основі знань, умінь та навичок, здобутих під час лекцій, практичних занять та самостійної роботи, що охоплює зміст навчального курсу.
- Враховуючи специфіку цього курсу, кожен студент має виконати такі індивідуальні завдання:
  - Скласти глосарій понять і термінів з курсу.
  - Підібрати методики для проведення досліджень.
  - Підготувати доповідь, реферат (10-15 друкованих сторінок).
- *Орієнтовна схема реферативного повідомлення:*
  - Загальна характеристика досліджуваної проблеми.
  - Аналіз історії проблеми та ступінь її розробленості.
  - Основні питання, яким приділяють увагу дослідники.

- Висновки та оцінка студентом досліджуваної проблеми за власними критеріями.
- Список використаних джерел.

○ РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

- У навчальному процесі застосовуються лекції з використанням медіапроектора та інших ТЗН, практичні заняття, самостійна та індивідуальна роботи. Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі *методики викладання*: методика проблемного навчання та евристичне навчання; *форми навчання*: аналітичні і проблемні лекції та дискусії, головна мета яких полягає розвитку у студентів логічного та самостійного осмислення додаткового матеріалу; *методики навчання*: кейс-метод, презентації, міні-проекти, які готують студенти самостійно та презентують для присутніх.
- У процесі вивчення дисципліни використовуються такі методи оцінювання: поточне тестування та опитування; оцінювання виконання практичних робіт.
- Модуль I передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного матеріалу з даного курсу, виконання практичних робіт безпосередньо на заняттях.
- Змістовний модуль 1 охоплює чотири теми, які оцінюється у 11 балів. Змістовний модуль 2 охоплює три теми, які оцінюються в 9 балів.
- Модуль II передбачає виконання модульної контрольної роботи, яка оцінюється у 30 балів.
- Загальна оцінка за курс складається як сума оцінок за поточне тестування(аудиторні заняття); контрольні роботи наприкінці кожного змістового модуля; самостійна та індивідуальна роботи впродовж семестру.
- Наприкінці вивчення курсу, формою підсумкового контролю є екзамен, який оцінюється від 0 до 60 балів. Студент, який впродовж семестру набрав

більше 75 балів має право не складати екзамен. При цьому йому зараховуються бали, які набрані впродовж семестру.

- (денна форма навчання)

Поточний контроль (мах = 40 балів)							Модульний контроль (мах = 60балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1			Модуль 2				Модуль 2			
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				МКР 1	МКР 2		
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	-	-	30	50
2	3	3	3	3	3	3				

(заочна форма навчання)

Поточний контроль (мах = 40 балів)			Модульний контроль (мах = 60балів)			Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 2			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
T1	T2	T3	-	-	30	50
15	15	20				

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C	Задовільно	
67- 74	D	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)
60 - 66	E		
1 – 59	Fx		

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Айсмонтас Б. Б. Педагогическая психология: схемы и тесты / Б. Б. Айсмонтас. – М., 2004. – 208 с.
2. Гошовська Д. Т. Психологія та методика педагогічно-корекційного тренінгу [навч.-метод. посіб.] / Д. Т. Гошовська. – Луцьк.: Волин. нац. ун-т ім. Лесі українки, 2012. – 220 с.
3. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: [Навчальний посібник] / Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна. - Суми: ВТД "Універсальна книга", 2008.- 302 с.
4. Діти з затримкою психічного розвитку та їх навчання: Навчальний посібник для педагогів і шкільних психологів: [Текст] / Т. Д. Лященко, Н. А. Бастун, Т. В. Сак. – К : ІЗМН, 1997. - 128 с.

5. Крайг Г., Бокум Д. Психология развития. 9-е изд. – СПб.: Питер, 2004.
6. Миллер С. Психология развития: методы исследования. – СПб.: Питер, 2002. – 464 с.
7. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество – 9-е изд. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 456 с.
8. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія. – К.: Академвидав, 2008.
9. Потапчук Л. В. Педагогічна психологія: Метод. рек. для студ. спеціальності "Психологія". – Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. держ ун-ту Ім. Лесі Українки, 2004. – 90 с.
10. Психология человека от рождения до смерти. Полный курс психологии развития / Под ред. А.А.Реана. – СПб.: «Прайм-ЕВРОЗНАК», 2005. – 416 с.
11. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. 2-е вид. – К., Академвидав, 2009.
12. Стюарт-Гамильтон Я. Психология старения. 3-е изд. – СПб., 2002.
13. Хухлаева О. В. Психология развития: молодость, зрелость, старость. 3-е изд. – М.: Издательский центр «Академия», 2006.
14. Вікова та педагогічна психологія [Текст] / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Просвіта, 2001. – 416 с.
15. Гнездилова О. Н. Психологические аспекты инновационной деятельности педагога / О. Н. Гнездилова // Психологическая наука и образование. – 2006. – № 4. – С. 61–65.
16. Грищенко Л. И. Теория и методика воспитания. Личностно-социальный подход / Л. И. Грищенко. – М., 2005. – 240 с.
17. Загвязинский В. И. Личностно-социальный подход в воспитании / В. И. Загвязинский // Педагогика. – 2006. – № 3. – С. 106.
18. Казанская В. Г. Педагогическая психология [Текст] / В. Г. Казанская. – М. – СПб., 2005. – 366 с.
19. Кияновский А. И. Справочник по педагогической психологии / А. И. Кияновский. – Херсон, 2006. – 216 с.
20. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія [Текст] / Т. М. Лисянська. – К. : Каравела, 2009. – 224 с.
21. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання / В. І. Лозова, Г. В. Троцько. – Х., 2002. – 400 с.
22. Ожогова Е. Г. Синдром “психического выгорания” в работе педагога и профессиональные стратегии поведения / Е. Г. Ожогова // Психология и школа. – 2006. – № 2. – С. 107–120.
23. Подоляк Л. Г. Основи педагогічної психології [Текст] / Л. Г. Подоляк, О. П. Главник. – К. : Главник, 2006. – 112 с.
24. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія [Текст] / В. М. Поліщук. – Суми, 2010. – 352 с.
25. Савчин М. В. Педагогічна психологія [Текст] / М. В. Савчин. – К. : Академвидав, 2007. – 424 с.

26. Семиченко В. А. Психологічна структура педагогічної діяльності / В. А. Семиченко, В. С. Заслуженюк. – К. : Вид.-поліграф. центр «Київ. ун-ет», 2001. – 217 с.
27. Степанов О. М. Педагогічна психологія [Текст] / О. М. Степанов – К. : Академвидав, 2011. – 413 с.
28. Якиманская И. С. Предмет и методы современной педагогической психологии / И. С. Якиманская // Вопросы психологии. – 2006. – № 6. – С. 3–13.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття про психологію як науку. Галузі психологічної науки.
2. Методи науково-психологічного дослідження.
3. Методи психології та організація психологічного дослідження.
4. Місце психології в системі наук.
5. Структура і завдання сучасної психології.
6. Поняття про психіку.
7. Мозок і психіка.
8. Психіка і свідомість.
9. Свідомість та її структура.
10. Основні етапи розвитку психіки та форм поведінки у тваринному світі.
11. Поняття про відчуття. Характеристика окремих видів відчуттів.
12. Розвиток уявлень про природу відчуттів.
13. Види відчуттів та їх характеристика.
14. Класифікація відчуттів.
15. Поняття про сприймання. Види сприймань.
16. Класифікація сприймання. Сприймання простору, часу і руху.
17. Загальне поняття про пам'ять. Види пам'яті.
18. Основні процеси пам'яті.
19. Індивідуальні відмінності пам'яті та методи дослідження пам'яті.
20. Поняття про мислення. Характеристика мислення як вищої форми пізнавальної діяльності.
21. Мислення як діяльність.
22. Мислительні операції як основні механізми мислення.
23. Форми та види мислення.
24. Індивідуальні особливості мислення.
25. Поняття про уяву.
26. Характеристика основних видів уяви.
27. Індивідуальні особливості уяви.
28. Поняття про діяльність.
29. Види діяльності та їх характеристика.
30. Психологічна характеристика основних видів людської діяльності.
31. Поняття про волю.
32. Вольові якості особистості.

33. Розвиток волі в онтогенезі.
34. Поняття про емоції та почуття.
35. Класифікація емоцій та почуттів.
36. Форми переживання почуттів: афекти, стреси, настрої, фрустрація.
37. Вищі почуття, їх характеристика.
38. Поняття про темперамент.
39. Характеристика основних типів темпераменту.
40. Темперамент і проблеми виховання.
41. Загальне поняття про характер. Структура характеру.
42. Формування характеру в різні вікові періоди.
43. Поняття про здібності.
44. Види здібностей та їх розвиток.
45. Поняття особистості в психології. Структура особистості.
46. Структура свідомості.
47. Розвиток самосвідомості в онтогенезі.
48. Періодизація психічного розвитку.
49. Спрямованість особистості.
50. Поняття про групи та колективи.
51. Поняття спілкування та комунікації.
52. Засоби та види спілкування.
53. Рівні спілкування.
54. Поняття про конфлікт.
55. Види конфліктів.
56. Місце вікової психології в системі психологічної науки.
57. Спеціальна психологія та її галузі.
58. Співвідношення між віковою психологією та іншими галузями психології.
59. Поняття про вік людини; різновиди віку.
60. Періодизація психічного розвитку людини.
61. Методи вікової психології.
62. Педагогічна психологія та її галузі.
63. Методи педагогічної психології.
64. Педагогічна діяльність: характеристика та зміст.
65. Особливості проведення спостереження, експерименту, опитування та тестування з особами різного віку.
66. Питання онтогенезу психіки людини.
67. Основні умови психічного розвитку людини.
68. Сучасна періодизація психічного розвитку людини.
69. Етапи розвитку дитини у пренатальному стані.
70. Центральне психологічне новоутворення періоду новонародженого.
71. Криза народження та її характеристика.
72. Криза першого року життя: симптоми, шляхи подолання.
73. Центральні психологічні новоутворення немовлячого періоду.

74. Особливості пізнавальної сфери у ранньому дитинстві: сприймання, пам'ять, уява, увага.
75. Мовленнєвий розвиток у ранньому дитинстві. Егоцентричне мовлення. Білінгвізм.
76. Страхи та тривоги у ранньому дитинстві; їхні причини та різновиди.
77. Становлення Я-концепції у ранньому дитинстві.
78. Криза третього року життя: симптоми, шляхи подолання.
79. Страхи та тривоги у пізньому дитинстві.
80. Взаємини з батьками і ровесниками у пізньому дитинстві.
81. Дитяча дружба: стадії розвитку, функції. Модель Р. Селмана.
82. Розвиток Я-концепції у пізньому дитинстві.
83. Криза сьомого року життя: симптоми, шляхи подолання.
84. Центральні психологічні новоутворення пізнього дитинства.
85. Загальні тенденції формування особистості підлітків.
86. Криза підліткового періоду: симптоми, шляхи подолання.
87. Становлення Я-концепції в юнацькому віці.
88. Криза юнацького віку: симптоми, шляхи подолання.
89. Центральне психологічне новоутворення юнацького віку.
90. Кризи віку дорослості.